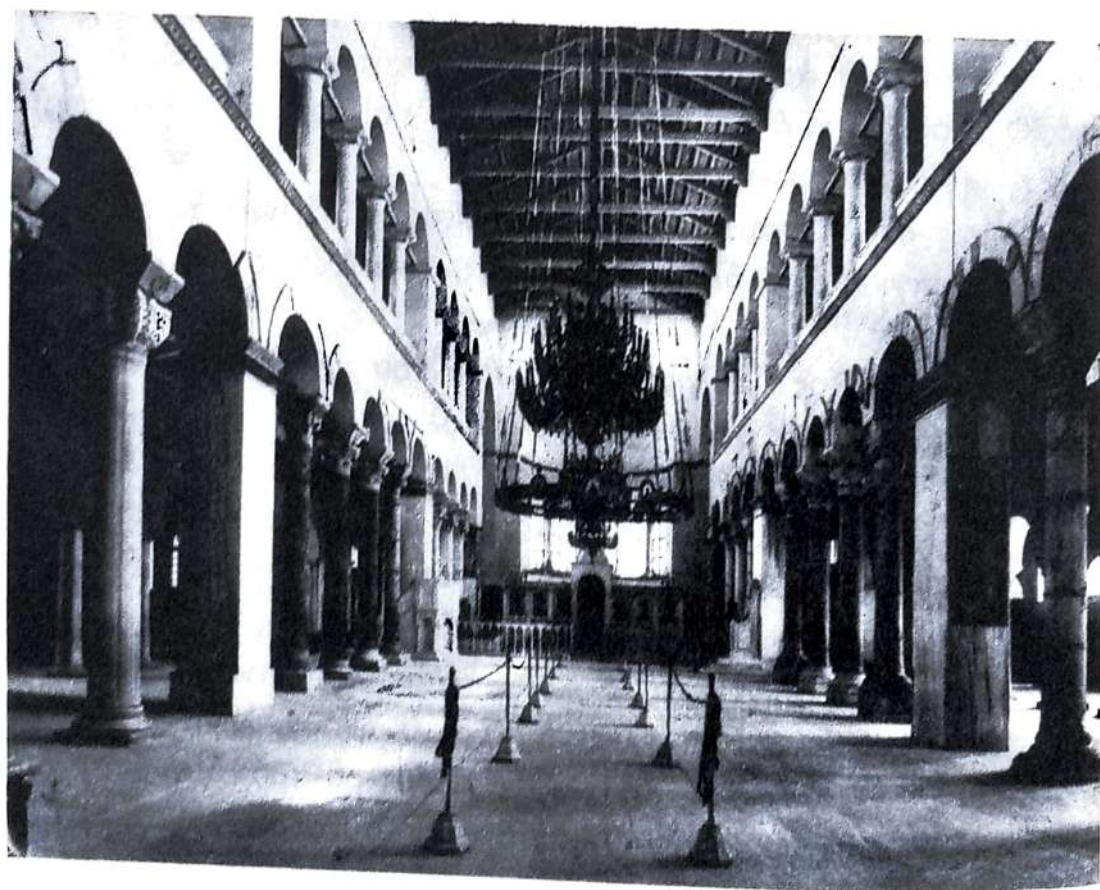

ὁ πάνω ὄροφος ἐνὸς σπιτιοῦ) συνδέεται μὲ πολὺ σπουδαῖα γεγονότα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐδῶ ἐγίνε ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος καὶ ἐδῶ κατέβηκε στοὺς Ἀποστόλους τὴ μέρα τῆς Πεντηκοστῆς, σὰ γλῶσσες φωτιᾶς, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Σύμφωνα μὲ μιὰ παλιὰ παράδοση, τὸ Ὑπερῶο τῆς Σιών ἀνῆκε σὲ μιὰ εὐσεβέστατη, πλούσια γυναίκα, τὴ Μαρία, μητέρα τοῦ Εὐαγγελιστῆ Μάρκου.

Ρυθμοὶ τῶν ναῶν

Ἀπὸ τοὺς εὐκτήριους οἴκους ἡ λατρεία τῶν χριστιανῶν πέρασε σὲ εἰδικὰ μεγάλα κτήρια, ποὺ χτίζονταν ἢ ἀγοράζονταν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ὑπάρχουν διάφοροι τύποι, «ρυθμοὶ» ναῶν. Θὰ δοῦμε τοὺς κυριότερους ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ρυθμούς.

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς μεγαλόπρεπης βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης

α' Ρυθμός τῆς βασιλικῆς

Οἱ βασιλικές ἦταν ὀρθογώνια οἰκοδομήματα, ὅπου στεγάζονταν τὰ ρωμαϊκὰ δικαστήρια. Ἡ στέγη τους ἦταν ξύλινη καὶ ἐπικλινής καὶ ὁ ἐσωτερικός τους χώρος ἦταν χωρισμένος σὲ τρία ἢ καὶ περισσότερα τμήματα, ποὺ λέγονταν κλίτη. Ἀπὸ τὰ κλίτη αὐτά, τὸ μεσαῖο ἦταν φαρδύτερο καὶ ψηλότερο.

Στὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ναῶν τους οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἀντιγράφουν κι ἄλλους ρυθμοὺς ρωμαϊκῶν κτηρίων, ὅπως εἶναι οἱ κυκλικές ἐπιτάφιεσ οἰκοδομές ἢ τὰ ὀκτάγωνα κτίσματα, ποὺ θύμιζαν μεγάλους τάφους τῶν ἐπισήμων Ρωμαίων. Ναοὶ μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ ρυθμὸ τῆς βασιλικῆς εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης (πεντάκλιτος), ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Ἀπολλιναρίου στὴ Ραβέννα κ.ἄ.

β' Ἡ βασιλικὴ μὲ τρούλο

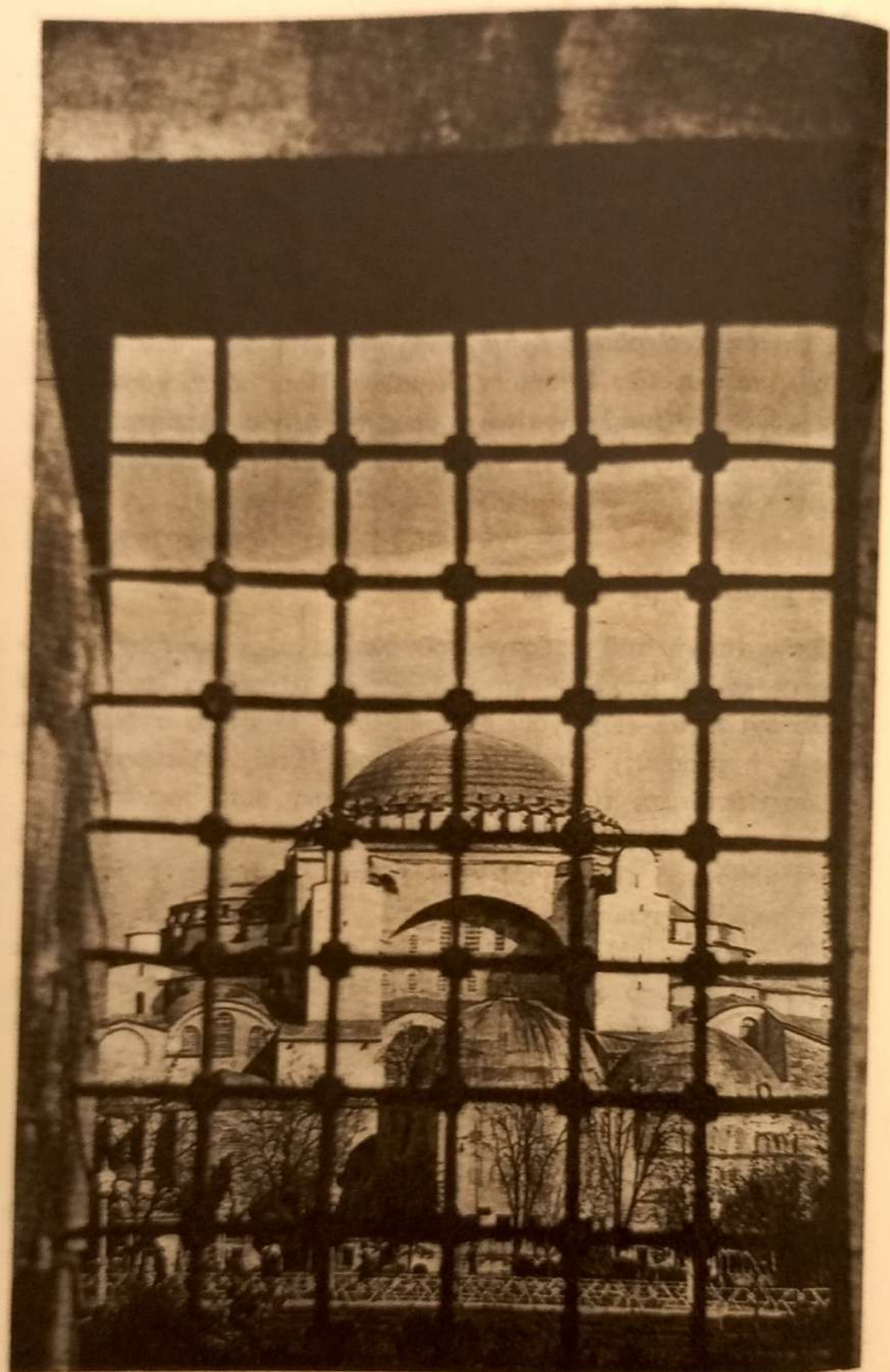
Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δύο μεγάλοι ἀρχιτέκτονες, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος, κατόρθωσαν νὰ στηρίξουν ἓνα μεγάλο τρούλο ὅχι πάνω σὲ τοίχους ἀλλὰ πάνω σὲ ἰδιαίτερα στηρίγματα (κολόνες ἢ πεσσούς) στὸ μέσο τοῦ ναοῦ. Ἔτσι, δημιουργήθηκε ὁ νέος ἀρχιτεκτονικὸς τύπος ναοῦ, ἡ «βασιλικὴ μετὰ τρούλου».

Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ κατάκτηση αὐτὴ βρῆκε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς στὸν ἐξάισιο ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας στὴν Κωνσταντινούπολη τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ὁ πελώριος θόλος τῆς Ἀγίας Σοφίας, ποὺ ἀφήνει τὸ φῶς νὰ καταυγάσῃ τὸ ναὸ ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα παράθυρά του, ἔτσι καθὼς στέκεται ἀνάλαφρος, μοιάζει σὰ φωτεινὸς οὐρανός, ποὺ χαμήλωσε ν' ἀγκαλιάσῃ τὴ γῆ.

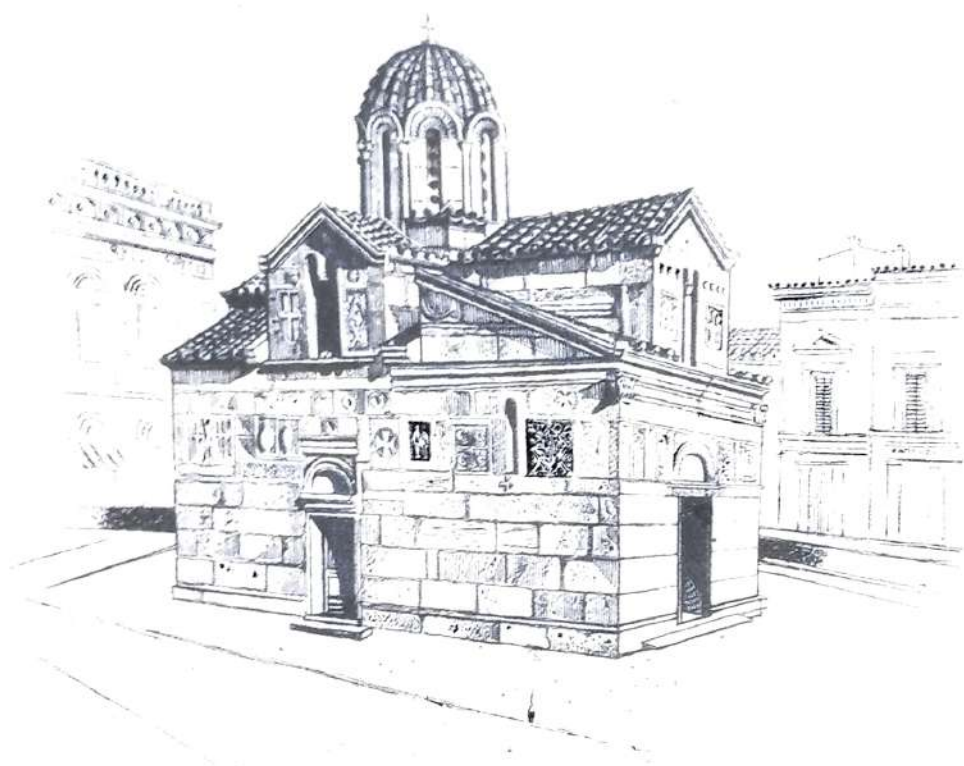
γ' Ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς

Εἶναι ἡ μορφή τοῦ ναοῦ, ποὺ, καθὼς ξεκινᾷ ἀπὸ τὴ θαυμαστὴ ἐπίτευξη τῆς Ἀγίας Σοφίας, παίρνει σιγὰ σιγὰ, ὡς τὸν ἑνατο αἰῶνα, τὴν ὀλοκληρωμένη ἐκφρασὴ του σὰ «σταυροειδὴς μετὰ τρούλου». Τὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τοῦ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ποὺ θ' ἀπλωθῇ σ' ὀλόκληρη τὴν Ἀνατολή, εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ποὺ

έχουν οί στέγες. Έκεῖ, πού διασταυρώνονται τὰ σκέλη τοῦ σταυροῦ, ὑψώνεται ὁ τροῦλος.

Χαρακτηριστικὸς ναὸς βυζαντινοῦ ρυθμοῦ εἶναι ὁ ναὸς τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκά, ὁ ναὸς τῆς Καπνικαρέας στὴν Ἀθήνα καὶ ἄλλοι.

Ένας ναὸς βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἀληθινὸ ἀριστούργημα ἀρχιτεκτονικῆς : ὁ Ἅγιος Ἐλευθέριος, πού βρίσκεται δίπλα στοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν

δ' Ὁ ρωμανικὸς ἢ λομβαρδικὸς ρυθμὸς

Ἀναπτύχθηκε κυρίως στὴ Δύση. Μοιάζει μὲ τὶς βασιλικές. Εἶναι ὄγροτικὲς ἐκκλησίες, μικρές καὶ χαμηλές, μὲ μικρὰ παράθυρα.

ε' Ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς

Ἐμφανίστηκε γύρω στοῦ δέκατο τρίτου αἰῶνα στὴ Γαλλία. Ἀπὸ κεῖ μεταδόθηκε σ' ὅλη τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. Κύρια χαρακτηριστικά

του είναι πώς οί τοίχοι, οί στέγες, τὰ καμπαναριά, τὰ παράθυρα ἀπολήγουν σὲ ὀξεία γωνία. Θαρρεῖς ὅτι εἶναι χέρια ἐνωμένα σὲ στάση προσευχῆς, ποὺ ὑψώνονται πρὸς τὸν οὐρανό.

Ὁ ναὸς τοῦ γοτθικοῦ ρυθμοῦ ἔχει μεγαλοπρέπεια. Χαρακτηριστικοὶ ναοί, χτισμένοι σ' αὐτὸν τὸ ρυθμὸ εἶναι : ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, ὁ καθεδρικός ναὸς τῆς Κολωνίας κ.ἄ.

ς' Ὁ ρυθμὸς τῆς Ἀναγεννήσεως

Ἀναπτύχθηκε στὴν Ἰταλία καὶ εἶναι μιὰ σύνθεση παλαιότερων ρυθμῶν. Εἶναι, μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς, ἓνας συνδυασμὸς τῶν ρυθμῶν τῆς βασιλικῆς καὶ τοῦ βυζαντινοῦ. Ἐξοχο δείγμα τοῦ ρυθμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐπιβλητικὸς ναὸς τοῦ Ἀγίου Πέτρου στὴ Ρώμη. Τὸν πελώριο θόλο του τὸν ἐσχεδίασε τὸ δέκατο ἕκτο αἶώνα ὁ μεγάλος ζωγράφος Μιχαήλ Ἀγγελος.

